

Streszczenie

Jerzy Zygański

praca doktorska

Proces zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego

strefy nadmorskiej Ziemi Odzyskanych

w latach 1945-1956

Na przestrzeni lat 1945-1956 państwo, kierowane początkowo przez PPR, a następnie PZPR decydowało o kierunkach przemian w turystyce. Przemiany te były silnie nacechowane ideologią, gdyż większość instytucji i organizacji powiązana była z systemem władzy komunistycznej sprawującej kontrolę nad nimi.

Praca ukazuje proces zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego strefy nadmorskiej Ziemi Odzyskanych w latach 1945-1956 na tle przemian politycznych, społecznych i gospodarczych. Były to rozłożone w różnym czasie przemiany w zakresie organizacji ruchu turystycznego i jego ludzkich materialnych i organizacyjnych zasobów.

W chronologii pracy wyodrębniono trzy okresy: lata 1945-1948 proces reaktywowania organizacyjnego turystyki i rekreacji, w którym nawiązano do rozwiązań okresu międzywojennego; następnie okres od powołania Biura Turystyki Ministerstwa Komunikacji w 1949 r. do powołania Komitetu dla Spraw Turystyki w 1952 r.; ostatni okres dotyczy lat 1952-1956. Cezurę końcową pracy stanowią wydarzenia października 1956 r. i miesiące po nim następujące. Jednakże w celu ukazania logicznych konsekwencji przemian praca uwzględnia niektóre aspekty wykraczające poza rok 1956.

Zakres terytorialny pracy obejmuje strefę nadmorską Ziemi Odzyskanych zdefiniowaną jako pas nizin o długości 500 km i powierzchni około 19 tys. km² przylegających do Morza Bałtyckiego. Rozciąga się ona od wschodnich rubieży wyspy Uznam na zachodzie po okolice Zalewu Wiślanego na wschodzie.

Badania nad zagospodarowaniem turystyczno-rekreacyjnym strefy nadmorskiej Ziemi Odzyskanych w latach 1945-1956 oparto na analizie materiałów źródłowych pochodzących ze zbiorów Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Archiwum Państwowego w Gdańsku, Koszalinie wraz z oddziałami w Słupsku i Szczecinku, Szczecinie z oddziałami w Płotach i Stargardzie Szczecińskim, Poznaniu, Gorzowie i Zielonej Górze. Kwerenda w wymienionych archiwach umożliwiła zaprezentowanie nowych faktów i mało znanych aspektów rozwoju ruchu turystyczno-rekreacyjnego w strefie nadmorskiej Ziemi Odzyskanych.

Głównym celem pracy było analiza procesu rozwoju zagospodarowania turystycznego na tle przemian polityczno-społecznych i ideologicznych w latach 1945-1956. Praca poszerza wiedzę dotyczącą historii turystyki w Polsce, z uwzględnieniem wykorzystania potencjału

Ziem Odzyskanych w powojennym ruchu turystycznym (proces scalania Ziem Odzyskanych z gospodarką turystyczną kraju), ukazuje proces tworzenia socjalistycznej koncepcji wypoczynku i rekreacji.

W pracy szukano odpowiedzi na pytania badawcze: 1. Jaki był stan bazy turystycznej po zakończeniu działań wojennych i jak przebiegał proces rewitalizacji bazy turystyczno-rekreacyjnej Ziem Odzyskanych? 2. Jaki był wpływ procesu przemian społeczno-politycznych w Polsce po 1945 roku na turystykę badanego obszaru? 3. Jakie były bariery polityczne i gospodarcze rozwoju turystyki i rekreacji w strefie nadmorskiej w latach 1945-1956? 4. W jakim stopniu walory wypoczynkowe, krajoznawcze i specjalne strefy nadmorskiej wzbogaciły krajowy potencjał turystyczno-rekreacyjny? 5. Czy zmiany ustroju miały wpływ na popularyzację i uczestnictwo w turystyce masowej w latach 1945-1956? 6. Jaka była rola ruchu społecznego: PTK, PTTK, turystyki w organizacjach młodzieżowych, turystyki szkolnej, turystyki w związkach sportowych oraz w związkach zawodowych i zakładach pracy w strefie nadmorskiej w latach 1945-1956? 7. Jak rozwijał się ruch turystyczny w strefie nadmorskiej Ziem Odzyskanych w latach 1945-1956?

Konstrukcja metodologiczna pracy posiada układ chronologiczno-rzeczowy. Opracowanie składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów merytorycznych i zakończenia. W pierwszym rozdziale przedstawiono podstawowe zagadnienia dotyczące geografii, historii, demografii oraz zaprezentowano walory klimatyczne, krajoznawcze i wypoczynkowe strefy nadmorskiej Ziem Odzyskanych. Rozdział drugi zawiera analizę istotnych elementów, które miały wpływ na rozwój turystyki i rekreacji w latach 1945-1948, scharakteryzowano w nim system organizacji i zarządzania turystyką w latach 1945-1956. Treścią trzeciego rozdziału jest proces przejmowania przez polskie władze majątku turystyczno-rekreacyjnego, procesy związane z upaństwowieniem bazy turystycznej oraz jej odbudowy i rozwoju w strefie nadmorskiej Ziem Odzyskanych w latach 1945-1948. W rozdziale czwartym przedstawiono analizę podstawowych elementów i rodzajów zagospodarowania turystycznego w latach 1945-1956. W tej części pracy omówiono również zagadnienia związane z rozwojem szkolenia kadr dla turystyki, rekreacji i wypoczynku. Ostatni rozdział pracy poświęcony jest skali i strukturze ruchu turystycznego w strefie nadmorskiej Ziem Odzyskanych. W podrozdziałach omówiono turystykę szkolną, w organizacjach młodzieżowych, turystykę w organizacjach społecznych, instytucjach, turystykę w związkach zawodowych i zakładach pracy a także turystykę uzdrowiskową oraz inne formy turystyki w strefie nadmorskiej.